

Григорій Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість письменника

На початку XIX століття Харків був культурним центром південної частини Російської імперії.

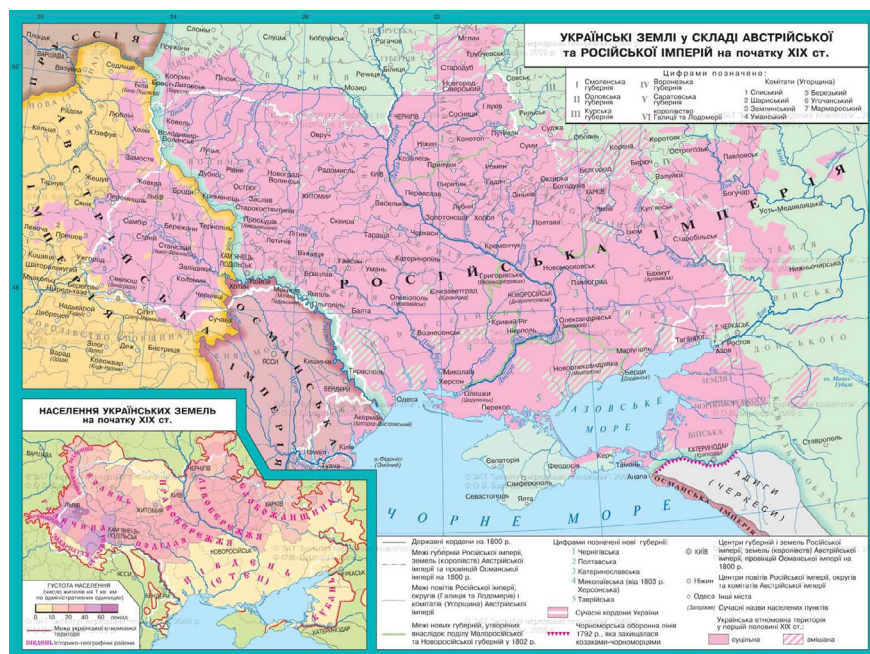
1778 р. — у передмісті Харкова, селі Основа, народжується Григорій Квітка (звідси і псевдонім — Основ'яненко).

Учився вдома, а потім — у монастирській школі; вивчав мову, історію, фольклор, мистецтво, знав народні легенди та повір'я. У ранньому дитинстві мав проблеми зі здоров'ям — у два роки втратив зір.

1812 р. — Григорій Квітка стає директором Харківського театру, а 1814 антрепренером

(утримувачем) театру стає німець за походженням Іван Штерн. Головна зірка театру — комедійний актор Михайло Щепкін.

Цього ж року стає ініціатором створення та одним з керівників Харківського товариства добродійності, яке займалося перш за все жіночою освітою. Товариство заснувало та фінансувало Харківський інститут шляхетних дівчат.

Кажуть, що причиною сліпоти став ячмінець, з яким необережно повелася годувальниця малюка. Ні медики, ні знахарі не могли зарадити лиху. Зір повернувся до хлопця тільки десь у 1784 р. Тоді, як переказував відомий харківський поет і видавець Олександр Корсун, котрий близько знав Квітку-Основ'яненка, Марія Василівна повезла хлопця на прощу до Озерянської Богородичної пустині, що була розташована верстах у тридцяти від Харкова, за Мерефою, і де зберігалася чудотворна ікона Озерянської Божої Матері. Опинившись у храмі, Гриць раптом тихо спитав: «Матусю, а що то за образ?» «Хіба ж тобі видно?» — зойкнула Марія Василівна. «Так, мені розвиднілось!» — відповів малюк. Ця історія справила на Квітку-Основ'яненка невідладне враження. У всякому разі, до кінця своїх днів він залишався надзвичайно набожним чоловіком. Між іншим, з очима нашому письменникові не таланило й перегодом — уже в юності він, маючи якийсь просто нездоланий потяг до вогню («Нехай мій біограф не забуде цього дивацтва...» — любив казати Квітка), таки втратить ліве око від вибуху пороху під час підготовки домашнього феєрверка.

Леонід Ушкалов «Григорій Квітка-Основ'яненко»

Упродовж 1816-1819 рр. при Харківському університеті з ініціативи професора російської словесності Івана Срезневського виходить журнал «Украинский вестник» (накладом 350-500 примірників). Григорій Квітка працює редактором журналу та опікується місцевим відділом «Харьковские записки».

1821 р. — одружується із Анною Вульф, яка працювала класною дамою в Інституті шляхетних дівчат. Анна стала «хатнім цензором» Григорія Квітки, тобто першочитачкою його творів.

1827-1830 рр. — Квітка пише одразу шість комедій російською мовою під псевдонімом Фалалей Повинухін.

1833 р. — ректор Харківського університету, поет-романтик Петро Гулак-Артемівський відмовив проханню Квітки написати щось серйозне українською мовою, бо, за його словами, українська мова не годиться для того, щоби писати серйозні, зворушливі речі. Тож, щоби довести зворотнє, Григорій Квітка-Основ'яненко починає писати українською мовою.

«Салдацький патрет» — перше оповідання нової української літератури, «Маруся» — перша повість.

Виходять друком «Малороссийские повести, рассказываемые Грыцьком Основьяненком»; 1834 р. — перша книжка, 1837 р. — друга.

Бере активну участь у роботі
університетської друкарні.

Бере активну участь у
заснуванні Харківського
кадетського корпусу,
переведеного згодом до
Полтави.

Стає діяльним членом
Товариства наук
при університеті.

Уже коли письменника
не стало, до Харкова
надійшов диплом, який
засвідчував, що Квітка став
членом Копенгагенського
королівського товариства
північних антикваріїв
(Det Kongelige Nordiske
Oldskriftselskab).

1843 р. – Григорій Квітка помирає.

Додаткова інформація:

1. Легка та цікава біографія письменника від літературознавця Леоніда Ушкалова: Ушкалов Л. Григорій Квітка-Основ'яненко Харків : Фоліо, 2017. 119 с.

1. Літературознавиця Ярина Цимбал про Григорія Квітку-Основ'яненка в курсі «Українська література в іменах» від WiseCow :
<https://youtu.be/XlkaDVKetTg>